

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ КОЛИСКОВИХ

Дипломна робота з соціальної педагогіки
(освітньо-кваліфікаційний рівень
«Бакалавр»)

студентки **4** курсу **42** групи

галузі знань:

0101 Педагогічна освіта

напряму підготовки:

6.010106 Соціальна педагогіка

Степанюк Олени Олександрівни

Керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

О. Л. Остапчук

Рецензент:

в. о. завідувача кафедри педагогіки

Криворізького педагогічного інституту

ДВНЗ «Криворізький національний

університет» доктор педагогічних наук,

професор

Т. О. Дороніна

Допущено до захисту
протокол засідання кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності
№ 11 від 18 травня 2015 року

Оцінка:

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

ECTS: _____

Члени комісії:

(підпис)

Сейко Н.А.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Коляденко С.М.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Павлик Н.П.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Тарасенко Н.Л.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗМІСТУ КОЛИСКОВИХ	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Соціально-педагогічна інтерпретація базових понять дослідження	Ошибка!
Закладка не определена.	
1.2. Колискова як соціолінгвістична категорія	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Змістові характеристики колискових та їх соціально-педагогічна специфіка	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу 1	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗМІСТУ КОЛИСКОВИХ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Програма емпіричного дослідження соціально-педагогічного змісту колискових	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Результати дослідження соціально-педагогічного змісту колискових	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. Розробка пам'ятки для батьків щодо використання колискових ..	Ошибка!
Закладка не определена.	
2.4. Організація охорони праці в загальноосвітньому навчальному закладі	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу 2	Ошибка! Закладка не определена.
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	7
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

Вступ

Актуальність дослідження. Протягом багатьох років увагу психологів, фізіологів і соціальних педагогів у всьому світі привернено до проблем раннього дитинства, адже саме перші роки життя є періодом найбільш інтенсивного фізичного і морального розвитку. Від того, в яких умовах воно буде протікати, великою мірою залежить майбутнє дитини.

Дослідження фізіології мозку, з одного боку, і дитячої психології, з іншого, засвідчили, що ключ до розвитку розумових здібностей дитини – це стимуляція і особистий досвід пізнання в перші три роки життя. До 3-ох років мозок досягає 80% дорослого потенціалу, і всі, що формуються в подальшому більш «зрілі» здібності і процеси використовують базу, сформовану до цього віку [19].

Однак, будь-яка стимуляція, особливо в такому ранньому віці, повинна бути «підлаштована» під рівень сприйняття немовлям дійсності. Багатовіковий досвід народу дозволив виробити ідеальну форму такої стимуляції як запоруку повноцінного розвитку людини – це колискова пісня.

Коліскова пісня – перший довготривалий жанр спілкування з дитиною, вона на 1,5-2 роки має домінуюче значення в спілкуванні з дитиною, і приблизно до 3-4 років продовжує відігравати особливу роль у взаємодії матері і дитини. «В уявленнях традиційного суспільства, саме колискова пісня як постійно відтворений пісенно-словесний ритуал, щодня закріплює, визначає і стимулює правильний і безпечний розвиток нової людини» [2, с. 10].

Сьогодні актуальною є проблема, що батьки мало часу приділяють вихованню дітей, а роль домашнього вихователя виконує телевізор. Оскільки телевізійні передачі не фільтруються батьками, діти виховуються на мультфільмах, фільмах, різноманітних шоу, які часто не несуть ніякої виховної ідеї, та, навпаки, завдають шкоди розумовому та психічному розвитку малюків. Варто також зазначити, що деякі сучасні батьки усвідомлюють лише два свої обов'язки – нагодувати та гарно вдягнути дитину. Однак цього зовсім

недостатньо для того, аби дитина виросла порядною людиною, повноцінним громадянином. Адже найдорожчі іграшки та речі не навчать дитину ввічливості, чуйності, працьовитості.

Дітям у край необхідна присутність дорослих та постійне спілкування з ними. Варто відмітити, що сьогодні дещо втрачена можливість постійного спілкування дитини із старшими членами родини, особливо з дідом та бабусею, які здебільшого живуть окремо і не мають часу та можливості для виховання онуків, для того, щоб розповідати їм казки, співати народних пісень. З материнських вуст сучасні діти рідко чують народну потішку чи колискову, адже сучасні молоді батьки недооцінюють виховне та пізнавальне значення фольклору. Однак, соціальні педагоги та психологи постійно наголошують батькам про важливість використання колискової у вихованні та розвитку дитини.

Українські колискові пісні завжди привертала увагу дослідників народної творчості, поетів, композиторів. Саме під впливом колискових пісень, які дослідники ще називають материнськими, у дитини виховується любов до природи, Батьківщини, повага до старших. З раннього дитинства малюк живиться звуками рідної мови. Через пісню запам'ятовуються фонетичні, лексичні й морфологічні її особливості, що пізніше допомагає людині передавати найтонші відтінки почуттів і думок. Так поступово, в ненав'язливій формі відбувається перше усвідомлення своєї національної самобутності.

Сутність колискових як жанру фольклору досліджували Г. Довженюк, Л. Дунаєвська, М. Гайдай, М. Грушевський, Н. Заглада, Ф. Колесса, К. Луганська, М. Максимович, Н. Матвієнко, Г. Маковій, М. Сингаївський, Ф. Погребенник, П. Чубинський. Однак, в науковій літературі не виявлено ґрунтовних досліджень щодо соціально-педагогічного змісту колісанок.

Отже, враховуючи актуальність даної проблеми, темою нашого дослідження обрано **«Соціально-педагогічний зміст колискових»**.

Мета дослідження: дослідити сутність та специфіку соціально-педагогічного змісту колискових.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукової літератури з питань використання колискових.
2. Виявити соціально-педагогічний зміст колискових.
3. Провести емпіричне дослідження соціально-педагогічного змісту колискових.
4. Розробити пам'ятку для батьків щодо використання колискових як засобу виховання.

Об'єкт дослідження: колискова як чинник соціалізації особистості.

Предмет дослідження: змістові характеристики колискових.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз наукової літератури з проблеми дослідження; аналіз і синтез базових категорій дослідження – соціально-педагогічна діяльність, колискова тощо; аналіз та синтез причинно-наслідкових зв'язків у контексті дослідження; узагальнення висновків дослідження); емпіричні (контент-аналіз колискових та сайтів).

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження: полягає у вивченні традиції використання колискових батьками; дістало подальшого розвитку положення про колискову як засіб виховання особистості; проаналізовано соціально-педагогічний зміст і виховні можливості колискової пісні.

Практичне значення: розроблено пам'ятку для батьків щодо використання колискових як засобу виховання дитини.

Публікації за темою дослідження: Степанюк О. О. Вплив колискових на розвиток та соціалізацію дитини / О. О. Степанюк // Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за аг. ред.. Н. П. Павлик]. – Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2015. – С. 25-26.

Степанюк О. О. Колискова в житті вашої дитини // Лесин Край. – 2015. Т. 4870 прим. – с. 7.

Структура бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (86 найменувань) та додатків (2 найменування).

Основний зміст роботи розкрито на 63 сторінці. Загальний обсяг роботи – 65 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу базових категорій дослідження було сформульовано визначення соціально-педагогічного змісту колискових. Соціально-педагогічний зміст колискових – це їх змістова складова, яка несе у собі психосоціолінгвічне навантаження, а саме через фонетико-емоційний контакт матері і дитини сприяє формуванню соціально-педагогічних компетенцій у сфері соціалізації дитини, її практично-побутового, когнітивного, емоційного, психічного та естетичного розвитку.

Виявлено, що у колискових піснях матері розповідають про навколишню дійсність, вголос думають про мету і сенс життя, вибалакують свої турботи, радощі і печалі. У колисковій пісні мати знаходить вихід своїм почуттям, можливість до кінця виговоритися, висловитися і отримати психічну розрядку.

Через колисанку запам'ятовуються фонетичні, лексичні й морфологічні її особливості, що пізніше допомагає дитині передавати найтонші відтінки почуттів і думок. Так поступово, в ненав'язливій формі відбувається перше усвідомлення соціальних норм.

2. Дослідивши соціально-педагогічний зміст колискових, варто відмітити, що переважна частина творів має форму монологу матері, зверненого до дитини, або уявного діалогу з нею. Така форма підсилює щирість та безпосередність висловлюваних думок та почуттів, дає простір для імпровізації. Мотиви зустрічаються різні, як і різний діапазон почуттів: від жертвовної любові та опіки до нарікання, висловлення думки, що дитина небажана. Часом зустрічається образ молодої жінки, яка легковажить своїми материнськими обов'язками заради власної примхи чи розваги.

Науковцями було доведено, що колискова позитивно впливає на соціалізаційні процеси дитини та є необхідним джерелом розвитку немовляти на ранніх етапах життя. Мати, в свою чергу, також отримує задоволення від співу колискової, що сприяє її заспокоєнню та зняттю емоційної напруги. В

такий спосіб встановлюється тісний емоційний зв'язок мами з немовлям, що в подальшому допомагає активно впроваджувати всі функції колисанок в практичну соціально-педагогічну діяльність.

Якщо ж характеризувати практичну діяльність соціальних педагогів, варто відмітити, що вони також виділяють позитивний вплив колискових на самопочуття та розвиток дитини. Після народження, якщо у немовляти виявили порушення функції головного мозку, порушення дихання чи зменшення частоти серцевих скорочень, порушення моторики кишечника, рекомендується частіше співати колискові. Ритм, тихий голос, мелодійність, ліричність колискових дуже добре впливають на дитину при моторних порушеннях, заїканні.

3. Проведено емпіричне дослідження соціально-педагогічного змісту колискових. В ході дослідження змісту колискових на предмет наявності фонетичних проявів соціально-педагогічного характеру нами було здійснено контент-аналіз 46 колисанок соціально-побутового характеру. Були виділені образи (категорії контент-аналізу) колискових та досліджено їх виховний вплив на розвиток дитини. Проаналізовані міфологічні образи містять в собі соціально-педагогічний зміст – позитивно впливають на формування соціальних моделей поведінки, тобто на соціалізацію дитини. Прості й водночас мудрі народні твори не вдаються до прямої дидактики, а через яскраві, колоритні образи, використовуючи найхарактерніший для дитячого фольклору художній прийом – олюднення якостей та дій персонажів пісень, – малюють захоплюючу, цікаву і повчальну картину. Таким чином, дитина ще з колиски починає засвоювати певні соціальні норми.

Задля моніторингу застосування сучасними батьками колискових у вихованні дітей та відстеження періодичності звернень до теми колисанок нами було проаналізовано 10 найпопулярніших українських Інтернет-ресурсів, створених для батьків. Підводячи підсумки результатів аналізу, можемо дійти до висновків, що спів колискових як метод знаття емоційної напруги матерів та розвиваючий засіб дітей мало застосовується сучасними батьками. Вони віддають перевагу аудіо- та відеоресурсам, пояснюючи тим, що за цей час

виконують багато домашніх справ, соромляться власного голосу, дитина не засинає від співу тощо. Хоча, психологи стверджують, що під час співу колискових між дитиною та мамою налагоджується позитивний емоційний контакт, який сприяє розвитку немовляти.

4. Розроблено пам'ятку для батьків щодо використання колискових як засобу виховання. Вона спрямована на активізацію молодих мам і татусів та спонукання застосовувати колисанки на ранніх етапах розвитку дитини.

Наукою доведено, що виховний вплив колискових пісень полягає у своєрідній манері виконання. Багаторазове поколисування, повторення однієї і тієї самої музичної фрази-поспівки у вузькому діапазоні із застосуванням одноманітної ритміки позитивно впливає на фізичний стан дитини, гіпнотично діє на її психіку й швидко заколисує. «Материнські» пісні – це перші поетичні та музичні твори, до яких долучається малюк. Колискова пісня цікава дітям своїм змістом, яскравими образами, кумедними ситуаціями.

Науковці стверджують, що колискова пісня у маминому (татовому) виконанні або у виконанні інших близьких людей: заспокоює малюка та дозволяє заснути глибоким сном; формує в дитини довіру до світу; дає перше уявлення про оточуюче середовище та способи оперування окремими предметами; сприяє розумовому, емоційному та фізичному розвитку дитини.

Саме тому нами було обґрунтовано негативний вплив аудіо- та відеоконтенту на особистість дитини, зазначено позитивні наукові доводи впливу колисанок на фізичний та психічний стан молодої матері та її маляти, наведено приклади колискових пісень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола; Заг. ред. А. Й. Капської. – К. : Центр учбової літератури, 2002. – 164 с.
2. Антологія лемківської пісні / [упорядник М. Байко]. – Львів, 2005. – 496 с.
3. Байбурин А. У истоков этикета: этнографические очерки / А. Байбурин, А. Топоркова. – Л.: Наука, 1990. – 166 с.
4. Безпалько О. В. Концептуальні засади соціально–педагогічної роботи дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді / О. В. Безпалько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – №1. – С. 27–34.
5. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
6. Безпалько О. В. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді : дис. ... доктора пед. наук : 13. 01. 05 / Безпалько Ольга Володимирівна – Луганськ, 2006. – 537 с.
7. Безпалько О. В. Зміст та напрями професійної діяльності соціального педагога в загальноосвітніх закладах / О. В. Безпалько // Проблеми педагогічних технологій. Випуск 2. – Луцьк, 2002. – С.12–96.
8. Бех І. Д. Виховання особистості : особистісно орієнтований підхід видання / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
9. Брайер К. Х. Социальная работа как профессия: (Аналитический обзор) : исторический и современный аспекты. II Социологическое исследование / К. Х. Брайер. – 1993. – №10. – С. 90–100.
10. Ветухов А. Народные колыбельные песни / А. Ветухов. – М. : Скоропечат. Левенсон, 1892. – 126 с.
11. Вплив колискових пісень на дитину [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://diagnoz.net.ua/diagnoz/15778-vpliv-koliskovih-psen-na-ditinu.html>. – Назва з екрану.

12. Вплив співу колискових на дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://world-and-man.ru/page/vpliv-spivu-koliskovih-na-ditej>. – Назва з екрану.
13. Вульфів Б. З. Соціальний педагог в системі суспільного виховання / Б. З. Вульфів // Педагогіка. – 1992. – № 5/6. – С.45–49.
14. Гаврилюк Е. Еротичні імплікації рослинної символіки в українській календарній обрядовості // SIC / Студії з інтегральної культурології. Ritual. [«Народознавчі зошити». Спец. вип. № 21. Інститут народознавства НАН України]. – Львів, 1999. – С. 32–55.
15. Главацька О. Л. Менеджмент соціальної роботи / О. Л. Главацька. – Тернопіль : ТДПУ, 2009. – 65 с.
16. Гречина О. Н. Современная фольклорная проза для детей / О. Н. Гречина, М. В. Осорина // Фольклор и историческая действительность. – Л., 1981. – С. 96–106.
17. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму / Н. В. Гузій. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 155 с.
18. Гурьянова М. П. Воспитательная направленность социальной работы: (Педагогика социальной работы) / М. П. Гурьянова. – М.: Педагогика, 1997. – №6. – С. 49–53.
19. Гущина Т. Ю. Соціалізація та соціальна зрілість особистості / Т. Ю. Гущина // Вісник Національного технічного університету України. – К. : НТУУ «КПІ», 2002. – №2. – С. 93–99.
20. Дандес А. Сухе та мокре, лихе око. Есей про індоєвропейське та семітське світобачення // SIC / Студії з інтегральної культурології. Thanatos. [«Народознавчі зошити». Спец. вип. № 1]. Інститут народознавства НАН України]. – Львів, 1996. – С.132–142.
21. Данилюк Н. Поетичне слово в українській народній пісні [монографія] / Ніна Олексіївна Данилюк. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2010. – 512 с.
22. Дарский Л. Е. Рождаемость и репродуктивная функция семьи / Л. Е. Дарский // Демографическое развитие семьи: [Сб. статей] / Под. ред. А. Г. Волкова. – М.: Статистика, 1979. – С. 85–112.

23. Дерлиця М. Селянські діти / М. Дерлиця // Етнографічний збірник. – 1898. – Т. V. – С. 121–136.
24. Дитинство в Україні : права, гарантії, захист : зб. нормат. док. – К. : Столиця. – 1998. – 248 с.
25. Дитячий фольклор. – К. : Дніпро, 1986. – 302 с.
26. Довженок Г. В. Дитяча поезія // Дитячі пісні та речитативи / Упорядн. Г. В. Довженок, К. М. Луганська. – Київ, 1991. – 236 с.
27. Долженко Л. Р. Закономерности построения текстов считалок / Л. Р. Долженко // Этнолингвистика текста. Семиотика малых форм фольклора. – Вып.2. – М., 1988. – С. 70–81.
28. Дунаєвська Л. Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій / Л. Дунаєвська. – Київ, 1997. – 447 с.
29. Еремина В. И. Заговорные колыбельные песни / В. И. Еремина // Фольклор и этнографическая действительность. – СПб., 1992. – 208 с.
30. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / АН УРСР. Гя-т мовознавства ім.О. О. Потебні. – К: Наук, думка, 1987. – 244 с.
31. Єфремова Л. О. Частотний каталог українського пісенного фольклору : в 3 ч. / Єфремова Людмила. – К. : Наукова думка, 2009–2011. Ч. 1 : Опис. – 2009. – 719 с.
32. Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии. Старобельский уезд. Очерки по этнографии края; под ред. П.В. Иванова. – Т.І. – Харьков : Изд. губ. стат. комитета, 1898. – 1012 с.
33. Жуковский В. Колыбельные песни и причитания оседлого и кочевого населения Персии / В. Жуковский // Журнал Министерства народного просвещения. – 1889. – №1. – С. 89–123.
34. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога / Л. М. Завацька. – К. : Слово, 2008. – 240 с.
35. Заглада Н. Побут селянської дитини / Н. Заглада. – К., 1964. – 298 с.

36. Закревська Л. М. Перші кроки соц. педагога у школі. На допомогу соц. педагогу – початківцю / Л. М. Закревська. – Кам'янець – Подільський : Аксіома, 2005. – 52 с.
37. Зверєва І. Д. Соціальна педагогіка / Соціальна робота / І. Д. Зверєва,
38. Зверєва І. Д. Соціальна педагогіка : теорія і технології / І. Д. Зверєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
39. Зверєва І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні : теорія і практика. / І. Д. Зверєва. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – 333 с.
40. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість / А. І. Іваницький. – К. : 1990. – 333 с.
41. Капица О. И. Детский фольклор. Песни, потешки, дразнилки, сказки, игры / О. И. Капица. – Л.: Прибой, 1928. – 222 с.
42. Капська А. Й. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / А. Й. Капська. – К. : «Академвидав», 2000. – 344 с.
43. Капська А. Й. Соціальна педагогіка / А. Й. Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 253 с.
44. Караман О. Л. Сутність і зміст соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми в пенітенціарних закладах / О. Л. Караман // Соціальна педагогіка : теорія і практика. – 2011. – № 2. – С. 65 – 74.
45. Кирилюк О. С. Світоглядні категорії граничних підстав в універсальних вимірах культури / О. С. Кирилюк. – Одеса : ЦГО ОФ / Автограф, 2008. – 416 с.
46. Колискові для дошкільного віку / упорядкув. та мал. Т. Єрченко, ред. І. Лемко, худож. оформ. К. Кукушкіна. – Л. : Апріорі, 2013. – 16 с.
47. Колискові сприятливо діють на недоношених дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mam.ua/news/newsDetail.do?koliskovi_spriyatливо_diyut_na_nedonoshenih_ditey&objectId=2577 . – Назва з екрану.
48. Колишися, колисонько! / упоряд. В. Пономаренко ; післям. О. С. Яремійчук ; худож. В. Мельниченко. – К. : Веселка, 2011. – 62 с.
49. [Коротя-Ковальська В.](#) Філософія родинності в українських колискових піснях. Українознавчий погляд [Текст] / В. Коротя-Ковальська //

Українознавство : наук. громад.-політ. культ.-мистецк. реліг.-філос. пед. журнал. – 2013. – № 2. – С. 80–83.

50. Костенко Н. Досвід контент-аналізу: моделі та практики: Монографія / Н. Костенко, В. Іванов. – К. : Центр вільної преси, 2003. – 44 с.

51. Краснова Н. П. Етика ставлення соціального педагога до своєї праці / Н. П. Краснова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2009. – №4. – С. 17–19.

52. [Лановик М. Б.](#) Українська усна народна творчість / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик . – 4-те вид., стер. – К. : Знання–Прес, 2006. – 591 с.

53. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість : Підручник. – К. : Знання–Прес, 2001. – С. 568–571.

54. Левчук Я. М. Традиційний український дитячий фольклор : когнітивні можливості формування світогляду : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.01.07/Київ. нац. ун-т ім.Т. Шевченка. – К., 2008. – 17 с.

55. Литвиненко С. А. Основи соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник для студентів вищих пед. навч. закладів / С. А. Литвиненко. – К. : АПН, 2007 – 187 с.

56. Лорка Ф.Г. Колискові пісні / Федеріко Гарсія Лорка // Думки про мистецтво. – К. : Мистецтво, 1975. – С.84–105.

57. Лукашевич М. П. Соціальна робота в Україні : теоретико-методичні засади / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович, І. М. Пінчук. – К. : «Академвидав», 2001. – 257 с.

58. Малько А. М. Соціальна педагогіка в школі : Культурологічний аспект / А. М. Малько // Рідна школа. – 2001. – №3. – С. 36–40.

59. Мартынова А. Опыт классификации русских колыбельных песен / А. Мартынова // Советская этнография. – 1974. – № 4. – С.58–64.

60. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В. А. Слостенина. – М. : Академия, 2000. – 200 с.

61. Народні пісні з батьківщини Івана Франка [Текст] / зібрав та упоряд. В. Сокіл ; худож. оформл. Л.-І. Чабана. – Л. : Каменяр, 2003. – 407 с.

62. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка / С. С. Пальчевський. – К. : Кондор, 2005. – 270 с.
63. Пісні з родин і хрестин [Текст] : (збірник-реконструкція із теоретичною розвідкою, коментарями, моделями ритмоструктури, показчиками) / Ін-т мистец., фольклор. та етнології ім. М. Т. Рильського ; упоряд. А. І. Іваницький ; [відп. ред. Г. А. Скрипник]. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 452 с.
64. Пропп В. Я. Принципы классификации фольклорных жанров / В. Я. Пропп // Советская этнография. – 1964. – № 4. – С.147–155.
65. Психологічний словник / За ред. В.І. Войтка. – К. : Вища школа, 1982. – 215 с.
66. Рудик С. К. Цариця звірів / Станіслав Рудик. – Житомир : Полісся, 2008. – 156 с.
67. Руснак І. Є. Український фольклор : навч. посібник / І. Є. Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Академія, 2012. – 300 с.
68. Семиліточка : Українські народні казки. (Упорядкування, вступна стаття Л.Ф. Дунаєвської). – К.: Веселка, 1990. – 319 с.
69. Словник сучасної української мови : В 11т. – К. : Наук, думка, 1973. – Т. 5. – 407 с.
70. Топорков А. Л. Структура и функция сельского застольного этикета у восточных славян / А. Л. Топорков // Этнознаковые функции. – М. : Наука, 1991. – С. 190–203.
71. Українська дитяча література / Упоряд. Л. П. Козачок. – 2-ге вид., стер. – К. : Вища школа, 2002. – 519 с.
72. Український дитячий фольклор. / Упоряд. В. Г. Бойко. – К., 1962. – 365 с.
73. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. – К. : Слово, 1922. – 216 с.
74. Українські народні пісні: Календарно-обрядова лірика. – К. : ДПВ, 1963. – 569 с.
75. Фольклор для наймолодших : заняття вихователя і логопеда / [упоряд. Т. Вороніна ; ред. рада: Т. Вороніна та ін.]. – К. : Шкільний світ, 2005. – 128 с.

76. Черв'як К. Весілля мерців. Спроба соціологічно пояснити обряди ініціації / К. Черв'як. – Харків : Пролетарій, 1930. – 142 с.
77. Чеснов Я. В. Герменевтический подход к происхождению смеха / Я. В. Чеснов // Этнографическое обозрение. – 1996. – № 1. – С.53–60.
78. Шип С. В. Музична форма: від звуку до стилю / С. В. Шип. – К. : Заповіт, 1998. – 368 с.
79. Bäckman Guy Studien zu vergleichender Sozialpädagogik und internationaler Sozialarbeit und Sozialpolitik / Guy Bäckman // The Globalisation of World Politics. – Oxford and New York: Oxford University Press, 2001. – P. 363–379 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldcat.org/title/health-wellness-and-social-policy-essays-in-honour-of-guy-backman/oclc/656394998>. – Назва з екрану.
80. Destremau Blandine «Analysis and comparison of social protection systems in the school: Elements of typology and method» / B. Destremau. – New York : IMPACT Network working paper [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.reseau-impact.org/IMG/pdf/4_Social_protection_Eng.pdf. – Назва з екрану.
81. John H. Holloway. Extracurricular activities : The part to academic success? / John H. Holloway // Educational Leadership. – 2000. – № 4. – С. 87 – 88.
82. Kohlberg L, Stages of Moral Development as a Basis for Moral Education // Moral Education: Interdisciplinary Approaches. — Toronto: University of Toronto Press, 2003. – P. 23 – 92.
83. Kornbeck Jacob Social Pedagogy for the Entire Lifespan / Jacob Kornbeck // The Globalisation of World Politics. – Oxford : Oxford University Press, 2001. – P. 356–383 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldcat.org/title/health-wellness-and-social-policy-essays-in-honour-of-guy-backman/oclc/656394998>. – Назва з екрану.
84. Linden Ronald H. Norms and nannies: the impact in school / Ronald Haly Linden. – Lanham : Rowman & Littlefield, 2002. – 404 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rowman.com/isbn/0742516032>. – Назва з екрану.

85. The Relevance of Social Pedagogy in Working with Young People in Residential Care [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: [http://www.cjsw.ac.uk/sites/default/files/Workshop-The-Relevance-of-Social-Pedagogy-Evelyn-\(2nd\).pdf](http://www.cjsw.ac.uk/sites/default/files/Workshop-The-Relevance-of-Social-Pedagogy-Evelyn-(2nd).pdf). – Назва з екрану.

86. Thompson James D. Organizations in action : social science bases of administrative theory / James D. Thompson. – New Brunswick : Transaction Published, 2003. – 192 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3556682?uid=3739232&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21101588653797>. – Назва з екрану.